

تاریخ	۱۷
آبان	
۱۴۰۰	
دوشنبه	

هر شماره؛ معرفی یک بیماری و پیشگیری

و درمان آن

این شماره: واکسن سه گانه

سلامت

صفحه	۶
شماره	
۳۲۱۵	
سال	
بیست و هفتم	

واکسن سه گانه کودکان، نکات مصرف و نگهداری آن

دکتر ندا تفضلی

واکسن سه گانه دیفتری، کزاز و سیاه سرفه از جمله واکسن های اجباری است که برای ایمن سازی و مقابله با بیماری هایی عفونی و در سنین مشخصی به کودکان تزریق می شود. در این مطلب در مورد این واکسن، موارد منع آن و نیز برخی عوارض احتمالی واکسن اطلاعاتی در اختیارتان قرار می دهیم.

واکسن سه گانه کزاز، دیفتری و سیاه سرفه برای ایمن سازی نوزادان و کودکان بین سنین ۶ هفته تا ۶ ساله طراحی شده است. تزریق این واکسن برای کودکانی که دچار ضایعات مغزی پیش رونده هستند، ممنوع بوده و باید واکسن دو گانه خردسال تزریق شود، ضمن اینکه این نوع واکسن برای بیماری های مزمن چرکی، تشنج، ضایعات مغزی، ناراحتی های عصبی و نیز برای افرادی که سابقه خانوادگی بیماری عصبی دارند، نباید تجویز شود.

همه چیز درباره واکسن سه گانه

بر اساس برنامه واکسیناسیون کشوری، تزریق واکسن ثلاث یا سه گانه به منظور ایجاد ایمنی علیه بیماری های عفونی چون دیفتری، کزاز و سیاه سرفه در سنین خاصی به کودکان تزریق خواهد شد. بنابراین با اجرای طرح واکسیناسیون در ایران، سه بیماری خطرناک ذکر شده در بالا به خوبی کنترل شده و بر اساس آن باید همه کودکان در سنین گفته شده آن را دریافت نمایند.

موارد عدم استعمال واکسن ثلاث یا سه گانه

هر یک از این واکسن ها حاوی محلول های توکسوئید دیفتری، توکسوئید کزاز تصفیه و تغلیظ شده و باکتری کشته شده سیاه سرفه می باشد که در فسفات آلومینیوم در حال تولید جذب شده، همچنین ماده نگهدارنده تیمورسال به نسبت یک در ده به محصول حاصل اضافه می شود. استفاده از فسفات آلومینیوم در ترکیب این واکسن به این دلیل است که که با تاخیر جذب واکسن در بدن، قدرت ایمنی زای آن افزایش می یابد.

برای ایمن سازی اساسی و پایه ای، سه تزریق در فاصله های ۴ تا ۸ هفته انجام گرفته و تزریق چهارم، یک سال بعد باید صورت گیرد. تزریق های واکسن های توأم ضد دیفتری، کزاز خردسالان یا بزرگسالان که هر ۵ سال یکبار یادآوری می شوند، بسته به سن شخص باید استفاده شود.

تزریق این واکسن در کودکان مبتلا به ضایعات مغزی پیش رونده ممنوع بوده و باید به آنها واکسن دوگانه خردسال تزریق شود.

این واکسن برای کودکانی که دچار بیماری های مزمن چرکی، ناراحتی های عصبی، ضایعات مغزی، تشنج بوده و نیز سابقه خانوادگی بیماری های عصبی دارند، تجویز نمی شود.

همچنین برای کودکانی که تب داشته و به بیماری های حاد مبتلا هستند، تزریق واکسن ثلاث یا سه گانه تا زمانی که تب و بیماری وی رفع شود، نباید انجام شود. ضمن اینکه تزریق این واکسن بعد از پایان ۶ سالگی (شش سال و یازده ماه و بیست و نه روز) ممنوع بوده و باید واکسن دو گانه برای بزرگسالان تزریق شود.

عوارض های جانبی واکسن سه گانه

بعد از تزریق این واکسن ممکن است، فرد دچار حالت های قرمزی، سفتی، تورم در محل تزریق و نیز راش های پوستی همراه تب شود. حتی در مواردی ممکن است ناراحتی های کلیوی به دنبال تزریق واکسن ایجاد شود. در صورتی که کودک پس از ۲ روز از انجام تزریق دچار تشنج یا ناراحتی های عصبی شود، علت آن واکسن سیاه سرفه است ، بنابراین برای ادامه ایمن سازی باید از واکسن های دو گانه ضد دیفتری، کزاز خردسالان یا بزرگسالان بسته به سن شخص استفاده شود و به هیچ عنوان نباید به وی واکسن سیاه سرفه تزریق کنید، در صورت مشاهده چنین مواردی باید آدرنالین با دُز یک در هزار در دسترس تزریق کنندگان باشد تا بلافاصله بعد از پیش آمد عارضه آنافیلاکسی به مصرف برسد.

واکسن دوگانه دیفتری و کزاز

این واکسن دو گانه که برای ایمنی در برابر بیماری دیفتری و کزاز تجویز می شود، در سنین بالای ۶ سال و در کودکانی که به واکسن سه گانه(ثلاث) حساسیت دارند، استفاده می شود. ترکیب واکسن دو گانه یا توأم دیفتری و کزاز نیز مشابه واکسن های سه گانه است، با این تفاوت که عامل ضد سیاه سرفه در آن وجود ندارد.

موارد استعمال واکسن دوگانه

در صورتی که بعد از تزریق واکسن سه گانه، عوارضی مثل درجه حرارت بالای ۴۰ درجه سانتی گراد در بدن کودک، گریه مداوم بیش از سه ساعت که قابل آرام کردن نباشد، مشاهده تشنج در ظرف ۷۲ ساعت مواجه شدید، باید در نوبت های بعدی تزریق واکسن سه گانه از واکسن دو گانه خردسالان استفاده شود.

ضمن اینکه برای ایمن سازی کودکان بالای شش سال و بزرگسالان از واکسن توأم خاص استفاده می کنند. بنابراین بعد از ۶ سالگی یعنی در پایان ۶ سال و ۱۱ ماه و ۲۹ روز، تزریق واکسن سه گانه ممنوع بوده و بعد از آن باید از واکسن دو گانه ویژه افراد بزرگسال استفاده شود.

همانطور که گفتیم، به منظور ایمن سازی کودکان زیر ۶ سال برای مقابله با بیماری های دیفتری و کزاز از واکسن توأم کزاز و دیفتری

مادرشو؛ واکسن سه گانه از فرزند شما در برابر سه بیماری به ترتیب زیر محافظت می کند:

دیفتری: این عفونت باکتریایی باعث تب، ضعف و گلودرد می شود. یک پوشش ضخیم و خاکستری در انتهای گلو ایجاد می شود که نفس کشیدن یا بلعیدن را دشوار می کند و گاهی هم به حالت خفگی منجر می شود. اگر عفونت درمان نشود، سمومی که توسط باکتری ایجاد می شود ممکن است روی بافت ها و ارگان های بدن تأثیر بگذارد و احتمالاً به نارسایی قلب یا فلج اطفال منجر می شود. به هر حال، شیوع دیفتری در تمام جهان رایج است، به ویژه در اروپای شرقی، خاورمیانه، جنوب اقیانوس آرام، و کارائیب. بنابراین، ابتلا به آن در ایران هم چندان بعید نیست.

کزاز: کزاز یک عفونت باکتریایی است که می تواند به اسپاسم های شدید و دردناک عضلانی، تشنج و فلج منجر شود. این بیماری مسری نیست. باکتری آن در خاک و گرد و غبار زندگی می کند و از طریق برشی در پوست وارد بدن می شود. افراد می توانند از زخم های ناشی از بریدگی، سوختگی، دیگر جراحات ها و گاهی حتی زخم های جزئی هم کزاز بگیرند.

سیاه سرفه: سیاه سرفه، یک عفونت باکتریایی بسیار مسری و یکی از رایج ترین بیماری های کودکان است که از طریق واکسن قابل پیشگیری است. سیاه سرفه باعث حمله های سرفه شدیدی می شود که خوردن، نوشیدن و نفس کشیدن را برای کودک دشوار می سازد.

سیاه سرفه همچنین می تواند به ذات الریه، تشنج، آسیب مغزی و مرگ منجر شود. سیاه سرفه، در بخش هایی از جهان هنوز یک بیماری شایع در میان کودکان است. موارد این بیماری در دو دهه گذشته افزایش مداوم ی نشان می دهد. اما باید اشاره کرد که شیوع کلی بیماری از زمان استفاده از واکسن، ۸۰ درصد کاهش یافته است و در هر صورت، هر سه تا پنج سال یک بار شیوع پیدا می کند.

برای مقابله با این روند رو به افزایش، اکنون یک تزریق اضافی که واکسن سه گانه تقویتی نامیده می شود برای بچه های ۱۱ یا ۱۲ ساله توصیه می شود. همچنین برای بزرگسالانی که در دوره نوجوانی واکسن را نژده اند، تزریق سه گانه تقویتی به علاوه تزریق واکسن تقویتی دیفتری و کزاز در هر ۱۰ سال یک بار توصیه می شود. واکسینه شدن خودتان به محافظت از نوزاد شما و دیگر کودکانی که با آنها تماس دارید کمک می کند. کودکان زیر شش ماه خطر بالاتری برای ابتلا به سیاه سرفه شدید یا مرگ در اثر سیاه سرفه دارند.

سن دریافت واکسن سه گانه چه وقت است؟

در حال حاضر، واکسن سه گانه فقط در اولین تزریق برای کودکان در قالب واکسنی به نام واکسن پنج گانه یا پنتاوالان به بچه ها تزریق می شود که غیر از دیفتری، کزاز و سیاه سرفه حاوی واکسن هیب و هپاتیت بی هم هست و پس از آن واکسن سه گانه در سن های بعد تزریق خواهد شد. تعداد دزهای ضروری برای این واکسن، پنج بار تزریق واکسن سه گانه در فاصله بین تولد و شش سالگی و یک تزریق واکسن سه گانه تقویتی بین ۱۱ و ۱۲ سالگی است. سن زدن واکسن سه گانه در

واکسن سه گانه برای چه بیماری هایی زده می شود؟

افراد به شکل زیر است:

در دو ماهگی؛ به عنوان بخشی از واکسن پنج گانه

در چهار ماهگی

در شش ماهگی

بین ۱۵ تا ۱۸ ماهگی

بین چهار تا شش سالگی

یک تزریق تقویتی به نام واکسن سه گانه تقویتی در ۱۱ یا ۱۲ سالگی نوجوانان و بزرگسالانی که هیچ وقت واکسن سه گانه تقویتی را دریافت نکرده اند یا باردار هستند باید هر ۱۰ سال یک بار واکسن تقویتی آن را بزنند.

چه کودکانی نباید واکسن سه گانه را بزنند؟

برای اینکه بدانید این واکسن در چه مواقعی نباید زده شود بهتر است موارد زیر را بخوانید:

نوزادانی که کمتر از شش هفته سن دارند.

کودکی که به تزریق قبلی این واکسن، یک واکنش آلرژیک تهدید کننده زندگی داشته است.

کودکی که در فاصله هفت روز از تزریق قبلی واکسن سه گانه، واکنش مغزی یا عصبی شدید داشته است.

برای کودکی که پس از تزریق یک دز از واکسن سه گانه، موردی از تشنج یا تب بالای ۴۰ درجه داشته است، یا پس از تزریق برای بیش از سه ساعت بی وقفه گریه کرده است، قبل از تزریق دز بعدی، باید تاییدیه پزشک دریافت شود.

همچنین، با پزشک در مورد دیگر وضعیت های مشابه که کودکان نباید واکسن را بزنند صحبت کنید. اگر بخش سیاه سرفه واکسن باعث ایجاد واکنش در بدن کودک می شود، واکسن دیفتری و کزاز می تواند مناسب باشد.

آیا زدن واکسن سه گانه عوارضی دارد؟

کودکانی که در زمان تعیین شده برای واکسن، به میزان متوسط تا شدیدی مریض هستند، احتمالاً باید برای زدن واکسن تا بهبود از بیماری صبر کنند. در آن صورت، قادر خواهند بود که عوارض جانبی احتمالی برای واکسن را بهتر تحمل کنند. بیشتر عوارض جانبی احتمالی با بخش سیاه سرفه واکسن سه گانه مرتبط هستند، نه واکسن دیفتری و نه واکسن کزاز، هیچ کدام عوارض جانبی جدی ندارند.

عوارض جانبی نسبتاً احتمالی که معمولاً پس از تزریق چهارم یا پنجم واکسن رخ می دهند شامل قرمزی، ورم درد در محل تزریق و تب ملایم هستند. اگر متوجه این علائم شدید، می توانید از پزشک پرسید که آیا می توانید برای تسکین ناراحتی به کودکان استامینوفن در هر سنی یا ایبوپروفن که فقط برای کودکان شش ماهه یا بزرگ تر مجاز است بدهید یا خیر. بهانه گیری، خستگی و به شکل نادرتر استفراغ نیز می تواند به عنوان عوارض جانبی اتفاق بیفتد.

واکنش های آلرژیک شدید نادر هستند اما برای هر نوع واکسنی محتمل هستند. اگر فرزند شما واکنش نامطلوبی به این واکسن یا هر نوع واکسن دیگری نشان داد، لازم است در مورد آن با پزشک کودک صحبت کنید.

اثرات و عوارض جانبی واکسن (واکسیناسیون)

واکسن یک محصول پزشکی است. اگرچه واکسن ها برای محافظت در برابر بیماری طراحی شده اند، اما مانند هر داروی دیگری می توانند عوارض جانبی هم در پی داشته باشند.

عمده عوارض جانبی ناشی از واکسیناسیون مانند درد، تورم یا قرمزی در محل تزریق، خفیف هستند. برخی از واکسن ها با تب، بثورات و درد همراه هستند. عوارض جانبی جدی نادر دیده می شود، اما ممکن است شامل تشنج یا واکنش آلرژیک مهلک باشد.

عارضه جانبی بیانگر اثر سوء دارویی احتمالی ناشی از واکسیناسیون است.

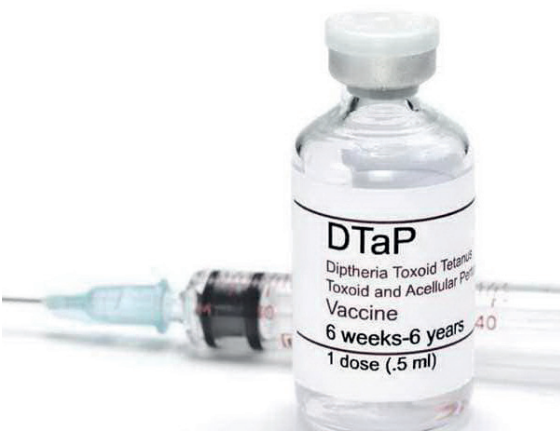
نوزادان آمریکایی (۱ ساله و کوچکتر) هر ساله بیش از ۱۰ میلیون واکسن دریافت می کنند. شمار قابل توجهی از نوزادان در طول سال اول زندگی خود، از بیماری های جدی و مهلک و رخدادهای پزشکی مانند سندرم مرگ ناگهانی نوزادان (SIDS) رنج می برند.

علاوه بر این، احتمال می رود بیماری های مادرزادی در طول سال اول زندگی خود را نشان دهند. بنابراین، بسیاری از نوزادان درست نزدیک واکسیناسیون، بطور کاملاً تصادفی یک رویداد پزشکی را تجربه می کنند.

گرچه وقوع این رخداد بدان معنا نیست که در واقع آن با واکسیناسیون ارتباط دارد. مسئله مشخص کردن این موضوع است که چه زمانی یک رویداد پزشکی مستقیماً با واکسیناسیون ارتباط دارد.

انواع اثرات جانبی واکسیناسیون

برای درک گستره ی وقایع احتمالی عوارض جانبی واکسیناسیون، مقایسه واکسنی با عوارض جانبی نسبتاً کم، مانند واکسن هموفیلوس آنفلوانزا type B، با یک واکسن دارای عوارض جانبی بسیار زیاد شناخته شده، مانند واکسن آبله که بندرت مورد استفاده قرار می گیرد (به پرسنل ارتش و سایر کسانی که ممکن است در وقوع حمله ترور زیستی اولین گروه هدف باشند، داده می شود)، مفید است. هموفیلوس آنفلوانزای نوع B باکتری است که می تواند عفونت های

خطرناکی مانند مننژیت، ذات الریه، اپیگلویتیت و سسپس را در پی داشته باشد. توصیه می شود که کودکان از دو ماهگی چندین نوبت واکسیناسیون Hib دریافت کنند.

چگونه می توان به اثرات جانبی واکسن های مختلف پی برد؟

پس از واکسینه شدن شما یا کودکان، مراقب بهداشت جزوه ای تحت عنوان بیانیه اطلاعات واکسن (VIS) به شما می دهد. VIS در بردارنده ی عوارض جانبی شایع و نادر شناخته شده واکسن است. احتمالاً مراقب بهداشت شما عوارض جانبی احتمالی را به شما خواهد گفت.

بروشورهای بسته بندی ارائه شده توسط شرکت سازنده واکسن نیز حاوی اطلاعاتی در مورد عوارض جانبی آن است. علاوه بر این، این بروشورها معمولاً دربردارنده ی میزان بروز عوارض جانبی در گروه های آزمایش و کنترل در زمان ارزیابی های پیش از فروش واکسن هستند.